

Geen kerncentrale Eemshaven, wel plannen voor Borssele, Terneuzen en Maasvlakte

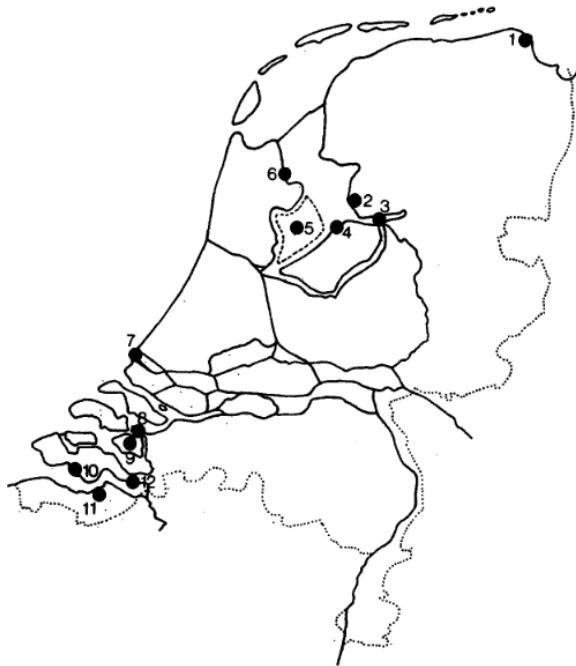
Herman Damveld

Borssele en Maasvlakte 1 staan al vanaf 1977 op de lijst voor de bouw van kerncentrales. Het ging destijds om twaalf locaties, waarvan tien in de loop van de tijd zijn afgevallen. Op 11 september 2024 publiceerde minister Sophie Hermans van Klimaat en Groene Groei (VVD) een nieuwe lijst. Nu staan ook Terneuzen en Maasvlakte 2 op de lijst. De Eemshaven valt definitief af.¹ Een overzicht.

Plannen vanaf 1977

De vorige regering besloot op 9 december 2022 grote kerncentrales te laten bouwen. De voorkeur ging naar de locatie Borssele met als alternatief de Maasvlakte.² Deze vestigingsplaatsen worden al vanaf 1977 geschikt gehouden via het waarborgingsbeleid. Op 29 februari 2024 bleek echter dat het stroomnet ruimte heeft voor maximaal één nieuwe kerncentrale bij Borssele en voor geen enkele op de Maasvlakte 1.³ Het is daarom niet verwonderlijk dat minister Hermans op 11 september met een nieuwe lijst kwam waar ook Terneuzen en Maasvlakte 2 op staan.⁴

Figuur Mogelijke vestigingsplaatsen kerncentrales in 1977

1 Eems	7 Maasvlakte
2 Urk	8 St. Philipsland
3 Ketelmeer	9 Tholen
4 Flevo	10 Borssele
5 Markerwaard	11 Ossensisse
6 Wieringermeer	12 Bath/Hoedekenskerke

Bron: <https://www.laka.org/docu/boeken/pdf/1-01-0-23-06.pdf#page=2>

Twaalf locaties

In 1977 noemde de regering twaalf locaties voor nieuwe kerncentrales, waarvan vijf in Zeeland: Eemshaven, Urk, Ketelmeer, Flevo, Markerwaard, Wieringermeer, Maasvlakte, St. Philipsland, Tholen, Ossensisse, Bath/Hoedekenskerke en Borssele (zie figuur).⁵ Dat

veroorzaakte veel rumoer en leidde begin jaren tachtig tot de Brede Maatschappelijke Discussie over kernenergie. Resultaat: de meerderheid van de bevolking wilde geen nieuwe kerncentrales. De regering zag dat anders en besloot in januari 1985 tot de start van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Vestigingsplaatsen voor kerncentrales.⁶

In januari 1986 volgde het regeringsbesluit, de PKB Vestigingsplaatsen voor kerncentrales, deel d.^{7 8} Hierin lezen we: “Gewaarborgd moet worden dat bovenbedoelde locaties ook later nog zoveel mogelijk voldoen aan de belangrijkste criteria van de selectie van de vestigingsplaatsen. (...) In het gebied van 0 tot 5 kilometer rond een (geplande) kerncentrale is het beleid gericht op het handhaven van gunstige lage bevolkingsdichtheden en op het vermijden van de vestiging van voorzieningen die tot aanwezigheid van grote aantallen moeilijk te verplaatsen mensen kunnen leiden. (...) In een gebied van 5 tot 20 kilometer rond een (geplande) kerncentrale is een ontwikkeling volgens de ruimtelijke doelstellingen voor dat gebied in beginsel toegestaan. Dit beleid wordt gevoerd door toetsing van streek-, structuur- en bestemmingsplannen voor het betreffende gebied” (PKB, deel d, pagina 8). Ook zijn explosiegevaarlijke inrichtingen binnen 3 kilometer verboden. Dit alles betekent dat toekomstige, “nu nog niet bekende ontwikkelingen met betrekking tot woningbouw, bevolking, recreatie, voorzieningen en/of industriële bedrijvigheid, enige praktische consequenties zullen ondervinden van het waarborgingsbeleid.” (PKB, deel d, p 64) Door het ongeluk met de kerncentrale in Tsjernobyl in april 1986 gingen de plannen voor nieuwe kerncentrales echter langdurig de ijskast in.

Op 10 augustus 2009 verscheen het Derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEV III) onder verantwoordelijkheid van de ministers Van der Hoeven (CDA) en Cramer (PvdA). In het SEV III ging het ook om het “waarborgingsbeleid kernenergie,” waarin vijf locaties waren opgenomen voor een mogelijke kerncentrale: Moerdijk, Westelijke Noordoostpolderdijk, Maasvlakte, Eemshaven en Borssele.⁹ Volgens de regering kon alleen op de Maasvlakte een kerncentrale aangelegd en gebouwd worden “zonder risico’s voor significante gevolgen” voor de omgeving. Bij de andere locaties (Eemshaven, Westelijke Noordoostpolderdijk, Borssele en Moerdijk) waren kleine kansen op ongelukken met grote gevolgen.

Na inspraak kwam de regering in 2010 tot een beslissing. Vanwege de bovengenoemde zone van vijf kilometer, viel Moerdijk af omdat er te veel mensen woonden; de Westelijke Noordoostpolderdijk viel af omdat bij een ernstig ongeluk “de strategische drinkwatervoorraad in het IJsselmeer radioactief kan worden verontreinigd.” Bleven over: Eemshaven, Maasvlakte en Borssele.¹⁰

De Tweede Kamer nam op 10 maart 2021 met 95 tegen 54 stemmen een SP-motie aan om de Eemshaven van de lijst te schrappen; VVD, CDA en SGP waren tegen.¹¹ Op 23 februari 2024 kondigde de regering aan deze locatie definitief van de lijst te halen.¹²

Uit een op 8 november 2021 gepubliceerd onderzoek van SmartPort naar kernenergie op de Maasvlakte volgde dat “kernenergie moeilijk ruimtelijk inpasbaar (is) op basis van de beschikbare ruimte en in combinatie met de ontwikkelingen in de Rotterdamse havenregio. (...) Het is dus niet logisch om juist daar een kerncentrale neer te zetten.”¹³ Daaruit zou volgen dat alleen Borssele overblijft, maar - zo bepaalde de regering - in de “procedures wordt Rotterdam meegenomen als alternatieve locatie.”¹⁴ Op 9 december 2022 stelde minister Jetten: “Eemshaven wordt niet overwogen voor de twee nieuw te bouwen centrales en het kabinet is voornemens Eemshaven als waarborglocatie uit het wettelijk kader te schrappen.”¹⁵ Op 11 november 2023 stelde Jetten: “Hans Vijlbrief is bezig dat vast te leggen in de wet. Daar kan dan dus geen grootschalige kerncentrale komen. Groningen is genoeg wingewest geweest.”^{16 17}

Op 1 februari 2024 schreef demissionair minister Jetten aan de Tweede Kamer dat intensief overleg met betrokken gemeenten en provincies gevoerd zou worden: “Hieronder vallen in ieder geval de gemeenten Borsele, Vlissingen, de provincie Zeeland, de gemeenten Rotterdam, Voorne aan Zee, Westland, Nissewaard, Maassluis, Midden Delfland en Vlaardingen en de provincie Zuid-Holland.”¹⁸ Op 19 februari 2024 begon de procedure voor de bouw van de twee kerncentrales waar inspraak over was tot 4 april 2024.¹⁹

Het waarborgingsbeleid kwam erop neer dat de regering wilde voorkomen dat vooral binnen een straal van vijf kilometer nieuwe fabrieken met veel werknemers of grote wooncomplexen (bijvoorbeeld seniorenflats) of recreatiegebieden werden aangelegd. En dit beleid is nog steeds van kracht.”²⁰

De Tweede Kamer nam vervolgens op 5 maart 2024 met steun van VVD, PVV, BBB, Denk, Volt, CDA, ChristenUnie, SGP, FvD en JA21 een motie aan dat in het jaar 2040 minstens vier grote kerncentrales in bedrijf zouden moeten zijn. De partijen vroegen de regering om dat “in de eerstvolgende Energienota uit te werken,” met ook een “herziening van het vestigings- en waarborgbeleid.”²¹

Terneuzen, Borssele en Maasvlakte

De gevraagde herziening verscheen op 11 september 2024. Minister Hermans verwees daarbij naar het “Actualisatierapport waarborgingsbeleid kernenergie” van het adviesbureau Antea Group. Daarin staat op pagina 6: “Naar verwachting zal in 2024 de locatie Eemshaven vervallen en ook als zodanig aangepast worden in het vigerende Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).” Daarmee valt de Eemshaven definitief af.

In het rapport van de Antea Group staat op pagina 24: “Ook geldt niet dat met de kennis van nu een eerder afgefallen locatie nu wel kansrijk is voor de vestiging van kerncentrales.” Wel zijn er twee toevoegingen: “Door de uitbreiding van het 380 kV-netwerk naar Zeeuws-Vlaanderen is het aan te bevelen de locatie Terneuzen nader te beschouwen of dit een redelijk locatie-alternatief kan zijn.” Daarmee valt Ossensisse af. Ook wordt Maasvlakte 2 voorgesteld omdat Maasvlakte 1 “vrijwel volledig is volgebouwd.”

Minister Hermans schreef dan ook: “Op grond hiervan zal ik komende maanden in overleg met overheden, havenbedrijven en grondeigenaren bekijken of er geschikte locaties voor kerncentrales zijn in de gebieden Maasvlakte 2 en gemeente Terneuzen. Dit in aanvulling op de gebieden Borssele/Vlissingen (Sloegebied) en Maasvlakte 1.”²²

Ruimte voor hooguit één kerncentrale bij Borssele, geen bij Maasvlakte 1

Zijn nieuwe kerncentrales bij Borssele dan wel op de Maasvlakte 1 inpasbaar in het hoogspanningsnet, zonder knelpunten te veroorzaken? Daarover publiceerde Netbeheerder TenneT op 29 februari 2024 een rapport, gemaakt in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. De belangrijkste conclusie is: “Slechts in één situatie lijkt inpassing van 1.600 Megawatt productievermogen nieuwe kernenergie nét inpasbaar in het hoogspanningsnet. Het gaat dan om de locatie Borssele.” Twee nieuwe kerncentrales leiden volgens TenneT wel “tot lokale knelpunten in het hoogspanningsnet.” Op de Maasvlakte 1 is per definitie geen ruimte voor een of twee kerncentrales: dit “leidt tot lokale knelpunten in het hoogspanningsnet,” stelde TenneT.²³ Overigens, 1.600 Megawatt is het vermogen van een Franse EPR-kerncentrale.

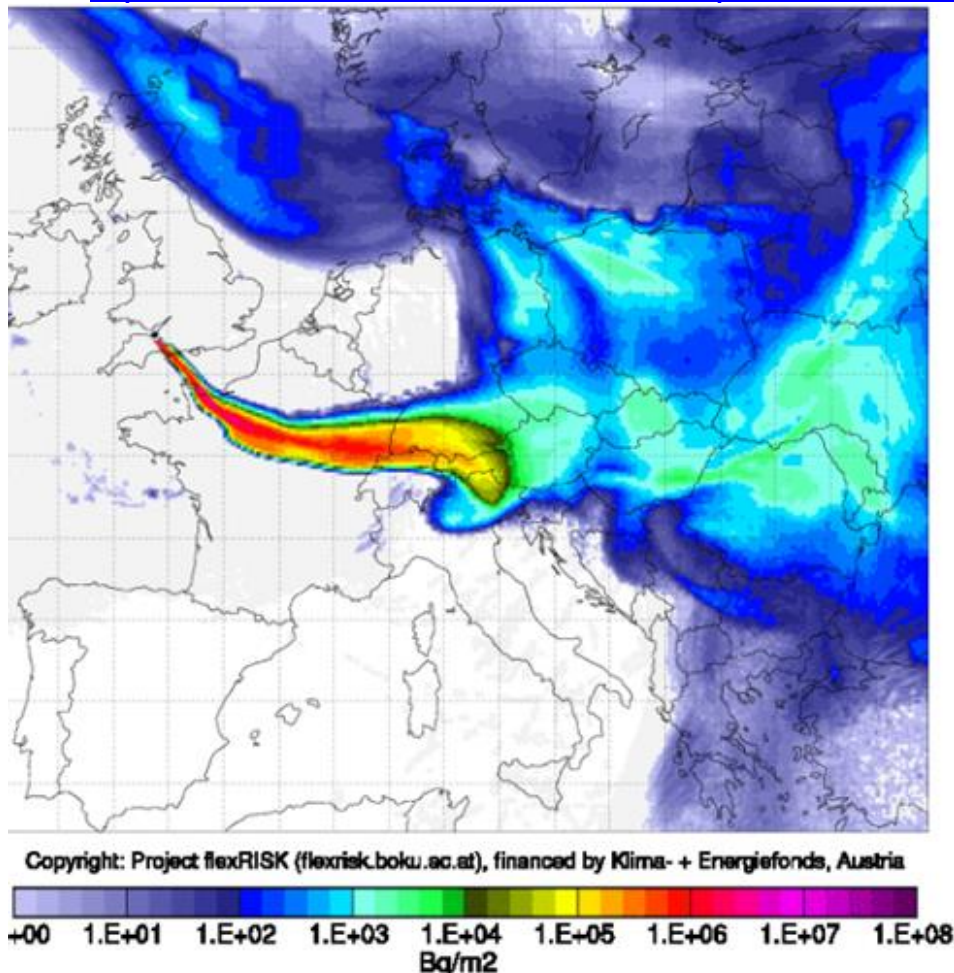
Voorbereiding op kernongeval blijft noodzakelijk

De European Pressurizedwater Reactor (EPR) had begin deze eeuw hét voorbeeld moeten worden voor de nieuwe generatie kerncentrales. De EPR is een ontwerp van de Franse reactorbouwer Framatome en het Duitse bedrijf Siemens.

Over de EPR bracht het onderzoeksbureau Large and Associates in maart 2007 een rapport uit. Daarin stond dat bij een ernstig ongeval een gebied van 5600 vierkante kilometer (km²) geëvacueerd zou moeten worden. De ontwerper van de EPR, Areva, liet het bij een te evacueren gebied van 123 km² omdat Areva ervan uitging dat allerlei - niet eerder toegepaste en daarom in de praktijk onbewezen - technische maatregelen perfect zouden werken. Ook sloot Areva veel ernstige ongelukken die mogelijk zijn, van tevoren uit. In deze beperkte visie van Areva komen we uit op een afstand van ruim 5 kilometer van de centrale waar geëvacueerd moet worden. Large and Associates komen uit op een te evacueren gebied tot op tientallen kilometers van de kerncentrale.²⁴ Ook bleek in februari 2016 dat bij een ongeluk met een EPR evenveel cesium kan vrijkomen als bij Fukushima.²⁵ De kernenergiedeskundige Oda Becker liet in opdracht van het Oostenrijkse Umweltbundesamt zien wat te gevolgen zijn van een groot ongeluk met een EPR, waarbij 20% tot 65% van het aanwezige cesium vrijkomt. Daardoor kan tot in Oostenrijk de grond zo radioactief worden dat landbouw niet meer is toegestaan (zie figuur 1).²⁶

Figuur 1
Neerslag cesium na een ongeluk met Hinkley Point

Bron: <https://www.umweltbundesamt.at/fileadmin/site/publikationen/REP0413.pdf>, 2013

Bron: <https://www.umweltbundesamt.at/fileadmin/site/publikationen/REP0413.pdf>, 2013

¹ <https://open.overheid.nl/documenten/f2a76f8e-441e-44b3-802a-0ed8c4503fd2/file>, 11 september 2024.

-
- ² <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/12/09/borssele-voorkeurslocatie-voor-twee-nieuwe-kerncentrales>, 9 december 2022.
- ³ https://tennet-drupal.s3.eu-central-1.amazonaws.com/default/2024-02/20240222%20Publiekssamenvatting%20analyse%20netinpassing%20kerncentrales_final.pdf, 29 februari 2024.
- ⁴ <https://open.overheid.nl/documenten/f2a76f8e-441e-44b3-802a-0ed8c4503fd2/file>, 11 september 2024.
- ⁵ <https://www.laka.org/docu/boeken/pdf/1-01-0-23-06.pdf#page=2>, februari 1977.
- ⁶ Tweede Kamer, 18830, nrs 1-4.
- ⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 1985-1986, 18830, nrs. 46-47.
- ⁸ <http://www.iaea.org/inis/collection/NCLCollectionStore/Public/18/076/18076239.pdf>
- ⁹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-55735.pdf>, 10 augustus 2009
- ¹⁰ <https://www.laka.org/nieuws/bijlagen/2010/09/mededeling-voornemen-erh-09-2010-1-350516.pdf>, september 2010.
- ¹¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021Z04155&did=2021D09078>, 10 maart 2021.
- ¹² <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2024-02/Voornemen-en-voorstel-voor-participatie-12-februari-2024-Nieuwbouw-kerncentrales.pdf>, 23 februari 2024.
- ¹³ <https://smartport.nl/onderzoek-naar-kernenergie-in-rotterdam/>, 8 november 2021.
- ¹⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/12/09/borssele-voorkeurslocatie-voor-twee-nieuwe-kerncentrales>, 9 december 2022.
- ¹⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-economische-zaken-en-klimaat/documenten/kamerstukken/2022/12/09/kamerbrief-met-uitwerking-afspraken-in-coalitieakkoord-over-kernenergie>, 9 december 2022.
- ¹⁶ <https://dvh.nl/groningen/eemdelta/Rob-Jetten-D66-haalt-in-Middelstum-uit-naar-Omtzigt-28745434.html>, 11 november 2023.
- ¹⁷ <https://open.overheid.nl/documenten/b788594f-1818-414a-9861-fe509161d1ea/file>, pagina 47, juli 2023.
- ¹⁸ <https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2024D03717>, 1 februari 2024.
- ¹⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/02/19/projectprocedure-nieuwe-kerncentrales-van-start>, 19 februari 2024.
- ²⁰ <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2024-02/Voornemen-en-voorstel-voor-participatie-12-februari-2024-Nieuwbouw-kerncentrales.pdf>, pagina 7, 23 februari 2024.
- ²¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024Z03064&did=2024D07054>, 5 maart 2024.
- ²² <https://open.overheid.nl/documenten/f2a76f8e-441e-44b3-802a-0ed8c4503fd2/file>, 11 september 2024.
- ²³ https://tennet-drupal.s3.eu-central-1.amazonaws.com/default/2024-02/20240222%20Publiekssamenvatting%20analyse%20netinpassing%20kerncentrales_final.pdf, 29 februari 2024.
- ²⁴ Large and Associates, ASSESSMENTS OF THE RADIOLOGICAL CONSEQUENCES OF RELEASES FROM EXISTING AND PROPOSED EPR/PWR NUCLEAR POWER PLANTS IN FRANCE, maart 2007.
- ²⁵ https://green-planet-energy.de/blog/wp-content/uploads/2016/02/1601_Studie_Sicherheitsrisiken_Atomm%C3%BCII_Becker.pdf, januari 2016 (lozing van 40 PBq (dat is 40x10¹⁵ Bq).
- ²⁶ Bron: <https://www.umweltbundesamt.at/fileadmin/site/publikationen/REP0413.pdf>, 2013.